

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviiième ANNÉE

1 Septembre 1932

İÇTİHAAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 352

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi sekizinci sene

1 Eylül 1932

CİHANIN ŞİMDİKİ İNKİŞAFI

TERKİ TESLİHAAT VE İTTİFAKLAR HAKKINDAKİ KURUNTULAR

[Maba't]

Muma'ileyh diyor. İki « Cem'iyeti Akvam sistemi , emniyyeti te'min etmiyor, nitekim Avrupa muvazenesi de bunu hiç bir zaman yapmadı . İstiklâlini muhafaza etmek için, yalnız diplomatique bir mukaveleye güvenerek, silahını terk eden kavmin vay haline ! Emniyyet en ziyade âlel - âde olan en ziyade bedihî bir mes'eledir , ki Metafizikle hiç bir alâkası yoktur . Şimdiye kadar hiç bir zaman nazarı bir suretde hall olunamamıştır . Bu gün dahi yapılması icab ettiği veçh ile basit ve amelî bir suretde emniyyet mes'elesini hall etmemiş olan kavmler belki daha barbar fakat her halde daha Energique kavmlerin darbeleri altında yer yüzünde nâbud olmuşlardır . »

Ulûm Akademiyası âzâsından ve Harbiye Nazırı M. Painlevé [*] hemen hemen aynı neticelere varmıştır :

« Kavmler farkına varmıyorlar, ki muharebeler, hiç bir şey hall etmez , hiç bir şey'i düzeltmez ve beşeriyetin umûmî bir fakirleşmesinden başka bir şey doğurmazlar . »

İlâve eder :

Hiç bir zaman isti'mal etmeyeceği hakkında hararetli ümid beslemekle beraber , bizzat sulhun menfa'atına olarak, Fransa , sırtında her gün daha ziyade çelik suyu verilmiş zırh bulundurulmalıdır .

* *

Eğer zikr olunan istişhâdlardan , Germen intikamını kolaylaştırmakdan başka bir şey'i müntic olmayan Pacifistce idéologialar [ya'ni sulhperverâne fikriyyat] tay olunursa görü - lür, ki pek muhtelif fırkalardan mümtaz zevat, bu gün yegâne emniyyet imkânının komşula -

[*] M. Painlevé nin fikrine iştirâk etmemek ca'izdir, fakat bu büyük alimin büyük bir fikir istiklâlîne malik olduğu i'tiraz götürmez. Maddenin, o zaman gayri mümkün ad olunan, maddelikden çıkması üzerine tecerrübî taharriyyatım mü - nasebetile La Revue Scientifique in 1906 senesi kânunı sani nushasının başında « Gustave Le Bon un madde hakkın - daki nazariyyesine da'ir » unvanile büyük bir baş makale neşr etti . « Ulûm Akademiası » arkadaşlarının o devr - deki umûmî muhalifliğini nazarı i'tibara almayarak benim fikirlerimi, bu makalesinde mudafa'a ediyordu .

rına hücum etmek fikrini diğer kavmlerden nez' edecek kâfi teslihatda olduğu hakkında müttefikdirlar.

Bundan ma'ada , ancak Fransayı şıkak içinde tutan siyasî fırkalar, müsterek düşmana karşı birleşirse mudafa'anın tahakkuku mümkün olur . Tarihin bize en emin olarak öğrettiği şudur, ki nıfak halinde bulunan milletler , çok geçmeden sahna'î âlemden silinirler . Zamanı kadimde Yunanistan , kurunu vustada İtalyan Cümhuriyyetleri , kurunu cedide de Polonya , dahilî şıkak yüzünden esarete düşdüler .

Bir kavmin büyük siyasî kuvveti hisler ve fikirler ittihadındadır. Bu vahdet zayi' olunca o kavmin her şey'i zayi' olmuştur .

ÜÇÜNCÜ MEBHAS

Hakem Mahkemelerinin kıymeti hakkında kuruntular

Cem'iyeti Akvam ın muhtelif ictima' - larında dermeyeran olunan ma'seri ictihadlar , Cem'iyeti Akvam ile beraber dogan ümidleri henüz te'yid edemeyecek derecede mübhemdir . Bununla beraber zabtnâmeleri pek cazibedir , çünkü her memleketin murahhasının hakiki fikrini ortaya çıkarmaktadır . Genèv de irad olunan nutuklardan en ziyade vasfı mümeyyizi ha'iz olanı bu devrin İngiltere hükûmeti Re'isi Socialist Mac-Donald ın untkudur . Bu nutuk , ba'zı kerre zimamdarların kuruntularının ne kadar büyük olduğunu göstermeye kâfidir.

İngiliz Baş Vekilinin esası «Thèse » i esasî iddi'ası cihanda kat'i bir sulhun te'sisi için hakem mahkemelerinin kâfi olduğu merke - zinde idi .

Hakem usulünün sulhu te'min edeceğini farz edecek kadar safdil olanlar , harbi arzu eden bir hükûmetin, harb çıkamak veya ken - disine harb i'lân ettirmek için ne kadar kolay behaneler bula bileceğini lâ aletta' yin her Tarih kitabında öğrenirler.

Ba'zı misaller bulmak için, ansızın bir vilâyeti - ez cümle Silesia yi - istilâ ettiği vakit, bil'ahara bu fethin muhik delillerini bulmak ihtimamını, ma'aslı hukuk mutahassıslarına bırakan, Prussia Kırallı Frederic II zamanına kadar irca'ı nazar etmek lüzumsuzdur. Hatırlatılm ki 1870 de, sulh perver bir Hükûmeti, harb i'lânına mecbur edecek derecede büyük bir gazab ve hiddet fevrânı vücude getirmek için, zararsız bir telgirafnâmenin Prince de Bismarck tarafından tahrif edilmesi kâfi geldi.

Şu yegâne sa'ik: Fransa'nın, kendisinden korkutacak derecede müsellağ olması, Bismarck ı macerasının tehlikesine girmekten men' edebilirdi. Rusya ile mübareze ederek Japonların şevketlerini te'sis etmelerine ve yahut Türklerin Yunanileri topraklarından atarak memleketlerini kurtarmalarına bir hakem mahkemesinin mani' olabileceğine daha ziyade inanılır mı?

Bina'en aleyh bundan evvelki bahsda gösterdiğimiz veçh ile pek muhtemeldir, ki uzun müddet, müsellağ kuvvet, hakkın yahut hakka istihale etmiş harisliklerin yegâne mü'essir istinadgâhı kalacaktır.

İngiliz Nazırları galiba bu hususda hiç şüphe etmemişlerdir: Zirâ İngilterenin deniz ve hava donanmalarını artırmaya mu'azzam meblaglar tahsis ediliyor. Yalnız diğer kavmler - ba husus Fransa - tedafu'î silah olarak hakem mahkemesi ile iktifa etmek icab ettiği fikrindedirler. Onlara nazaren, bu tarzda himaye ve muhafaza edilince silahlarını, milletlerin, terk etmeleri icab eder mi!

İngiliz Nazırının yukarıda telmih ettiğim nutkunda, tehlikeli nasihatlar arasında oldukça musib mutala'alar da vardı. İşte bunlardan ba'zıları:

Satıl bir politika tarafdarları zan ediyorlar, ki kâğıd üzerine ba'zı ibare koymakla ba'zı ta'ahhüdler, ba'zı vecibeler te'min ederler ve rahatca uyuya bilirler. Emniyet zavahirine teslim olmak ve milletlerin yaşamak haklarına istinâd etmek, kâğıdlar ve misaklarla emniyet altına alınacağı i'tikadında bulunmak ahmakca bir işdir. Bana inanınız, ki hiç bir zaman ne bir kâğıd, ne yalnız bir mu'ahede size emniyet garantie vermeyecektir. Siz ebedi ve tehlikeli bir kuruntunun kurbanlarıdır.

Sulhun yalnız bir hâkem sistemile muhafaza olunacağına kani' bulunan Mac Donald aşağıdaki kehanetlerde bulunuyordu:

Küçük milletlere diyorum:

« Siz emniyetinizi yalnız kâğıdlar üzerinde yaşayacak ba'zı aldatıcı zavahire teslim ederseniz, yakın bir Harb yangınında cümleiniz ezilirsiniz. Felâketden kurtulmanın yegâne çaresi hâkem usulüdür. »

Aynı Nazır, müte'akıben, hâkem mahkemesinin, kendisine nazaren nasıl işleyeceğini bize söylüyor:

« Alâkadarların geçirileceği ilk imtihan kendilerine sormak olacak:

— « Hakemin hükmünü kabul etmeye hazır mısınız?

« İkinci su'âl onlara şunu demek olacak:

— « Söyleyiniz. Nurdan korkuyormusunuz? yahud da'ima zulmetlerin evladısınız?

Her ne kadar İngiliz Hükûmetinin sabık Re'isi, selefi Loyd Georges gibi pek büyük i'tikad ve takva sahibi bir adam olmuş isede, mübareze âmâde Devletler mümessillerinin, « Zulmetlerin evlâdı » tavsif olunmak ihtimali önünde ric'at edebileceklerine güç inansa gerektir. Bir zırhlılar filosunun işe müdahalesi belki daha mü'essir olacaktır.

Genève hatibleri, kavmleri ateşleyen ve bunları ekseriya birbirinin üstüne saldıran husumetlerin önüne mani'ler yüceltmek ümidile, insaniyet perverâne nutuklarını irad ettikleri esnada, cihanın sana'î inkişafı, devam ediyordu ve ittifaklara fa'ikîyetini bir çok def'alar göstermiş olduğum o menfa'atlar tesanüdünü yaratıyordu.

İşte bunun içindir, ki son harbin netayicinden dogan ba'zı mani'alar karşısında, kendilerini nifaka sevk eden anlamamalara rağmen Fransızlarla, Almanların menfa'atlarını, icabı tabi'atla, birleştirmeye mahkûm olmaları zaman görünmeye başlamaktadır. Daha şimdiden bunun bir çok misâlleri görülmüyor. Bu veçh ile ki « Lorraine » lı ma'den izabecileri [Métallurgiste] leri Alman kok kömürüne ve Almanlar Fransa demir halita'i ma'deniye [Minerai] sine muhtaç olduklarından birleşmeye mecbur oldular. [Bitmedi]

(Müessir sahibi : Dr. AB. Djeddet)
Mes'ul imtiyaz Sahibi avukat İrfan Emin

[İsmail Hakkı matbaası]